

ZPRAVODAJ

PRACHATICKÉHO MUZEA
4/2013

Zima 2013

VÝSTAVY:

HLAVNÍ BUDOVA - Velké náměstí 13

10. října - Andreas Hartauer a jeho šumavská hymna (do 3. 11.)

19. listopadu - Navaříno, napečíno, naklizíno - vánoční výstava
(do 29. 12.)

Navaříno, napečíno, naklizíno

Prvorepubliková kuchyně s lednicí z 30. let

Pohled na “prostřené stoly”,
v pozadí pomůcky do kuchyně

Výstava měla více než tradiční vánoční klid připomenout ten předvánoční shon a vzdát tak poctu všem hospodyňkám, které nikdy neměly před Vánoci práci zrovna lehkou. Na počátku 20. století ale nebyla hospodyňka na takovou práci většinou sama. Buď měla v domácnosti služebnou, nebo si ji mohla na konkrétní práci najmout. Dnes můžeme děkovat ženskému emancipačnímu hnutí, že i muži dokázali postupně všechnu tu domácí dřinu ocenit - stačilo jim prostě přepočíst ji na peníze. Mužský svět v té době volal po ekonomizaci, a to nejen v oblasti čistě finanční. Díky tlakům na zjednodušení fyzicky namáhavé práce se vynálezci a zlepšovatelé začali zabývat i drobnými strojky pro domácnost, které nakonec zcela nahradily pomocnou sílu v domácnosti. Je třeba připomenout, že tyto vynálezy přišly většinou ze Spojených států amerických, a tak se pro ně vžil i přívlastek “americký”. Brzy ale zdomácněly a vyráběly je i firmy na našem území. Tak pod pojmem “americká řezačka” se neskrývalo nic jiného než litinový strojek na strouhanku, zeleninu, či maso. Americkou kuchyni se spoustou drobných příhrádek zase vyráběli třeba truhláři v Lišově apod. Výstava Navaříno, napečíno, naklizíno se snažila alespoň částečně přiblížit tu úžasnou dobu plnou změn, kdy domácnosti začínaly vítat místo upovídaných služebných služebníky němé. Zaměřená byla především na dobu mezi světovými válkami, ale předvedla pochopitelně i starší kousky. Jednak proto, aby měl návštěvník srovnání, jednak proto, že staré věci v nových domácnostech přetrvávaly a nové se ujímaly jen pozvolna.

Leštička na parkety

Leštička na parkety "RAPAX" byla jedním z mnoha předmětů, které byly konzervovány na vánoční výstavu Navařino, napečino, naklizino. Vyráběla ji firma RAIMUND NOP OPAVA a pochází z 20. let dvacátého století. Tato firma vyráběla strojní smetáky na koberce, vysavače prachu a parketové leštiče. Leštička je tvořena litinovou částí s kartáčem a dřevěnou soustruženou násadou, ta je nasazena do nástavce v prohloubeném ložisku. To bránilo jakémukoli vyvrácení a udržovalo kartáč v rovině.

Stav předmětu před konzervací odpovídal jeho stáří a opotřebování. Předmět byl silně ušpiněn, byl pokryt prachem a nečistotami. Zbytky barevné vrstvy nebyly téměř patrné. Dřevěná soustružená násada nebyla napevno ukotvena v nástavci. Z nepůvodního šroubu zůstala pouze část.

Předmět byl očištěn od povrchových nečistot. Odkryté zbytky barevné vrstvy byly dočištěny rozpouštědly. Částečné retuše byly provedeny tak, aby korespondovaly s původní barevnou vrstvou a došlo ke sjednocení povrchu. Dřevěná násada byla připevněna k lešticí části. Povrchová úprava předmětu byla provedena konzervačními vosky.

Stav před konzervací

Stav po konzervaci

Vlachovo Březí (pošumavské záměčky - 4.)

Osm kilometrů na severozápad od Prachatic leží na úpatí malebných zalesněných kopců šumavského předhůří městečko Vlachovo Březí. Na první pohled upoutá ostrou věží svého nezaměnitelného kostela a dalším kostelíkem s křížovou cestou nad rozlehlým náměstím. Vedle těchto dominant působí zdejší zámek nenápadně a většina návštěvníků si k němu ani nenajde cestu. Prostá strohá budova bez architektonických a uměleckých příkras se ztrácí vedle rozlehlých hospodářských stavení a působí spíše dojmem úřednického než panského sídla. A nejen působí; od sklonku 17. století tu skutečně sídlila pouze správa panství a ne vrchnost. Mocné rody Dietrichsteinů a Herbersteinů měly honosnější sídla na Moravě a v severočeských Libochovicích nad Ohří. A přece je tento obyčejný venkovský záměček něčím zajímavý. Jednak se k němu váží kořeny rodu Jana Evangelisty Purkyně, ale především jej v české veřejnosti proslavil pobyt básníka a novináře Jana Nerudy.

Zámek - hlavní průčelí

Pohled přes zámek na kostel

Pohled z prostoru dvora

Vlachovo Březí je známé od roku 1274, kdy bylo majetkem bratrů Michala, Vernera a Vchyny z Březí. Vlach z Březí přivěsil v roce 1415 svou pečeť k stížnému listu české šlechty proti upálení Jana Husa v Kostnici a jeho potomek a jmenovec sváděl jako přívrženec krále Jiřího Poděbradského v letech 1468 - 1471 mnohé boje s okolními protikrálovskými šlechtici. Během nich byla v roce 1468 vypálena místní tvrz, brzy ji však opět obnovili. Kolem poloviny 17. století přestavěli Žákavci ze Žákavy tvrz na jednoduchý barokní zámek a o sto let později došlo k další přestavbě za Dietrichsteinů. V roce 1858 vystřídali Dietrichsteiny ve vlastnictví zámku a panství Herbersteinové.

V září roku 1878 přivezl kočár na nádvoří vlachobřezského zámku vousatého muže středního věku. Básník Jan Neruda přijel navštívit svého bratrance, ředitele zdejšího panství Aloise Tichého. Více než vážný pan ředitel se však na básníka těšila jeho dcera Anička. Znala strýčka z Prahy, kde ji přednedávnem provázal po památkách a po divadlech a kde se oba věkově nerovní příbuzní citově sblížili. Stále ještě svobodný Neruda dosud vzpomínal na svou předčasně zemřelou lásku Terezii Macháčkovou, ale mladičká a citově nedotčená dívka z Pošumaví jej zaujala.

Cestou z Vlachova Březí se zastavil u hraběte Kounice ve Vysoké u Příbrami a u Heyduků v Písku. Básníku Adolfu Heydukovi právě zemřela malá dcerka a Neruda nechal při odjezdu na psacím stole rukopis dodnes známé Balady dětské.

Ve Vlachově Březí se básník procházel po zámecké zahradě, vystoupil i ke kostelíku s křížovou cestou a zavítal i na starý židovský hřbitov. Toulal se i po širším okolí až k poutnímu kostelu sv. Vojtěcha ve Lštěni a do Svaté Máří, kde poseděl v rázovité hospodě s krásnou vyhlídkou na Boubín. Opájel se podzimním kvítím na svěžích loukách a hleděl k modravým obrysům

Stárnoucí básník a jeho pozdní láska Anička Tichá

šumavských hor na jižním obzoru. Pracoval právě na básních do Prostých motivů a jeho stárnoucí nitro se chvělo klíčícím citem k mladičké dívce, která se o něj starala a hleděla k němu s obdivem jako k velkému muži národa. Neruda toužil a ve své fantazii si maloval půvaby takové lásky a milostné rozkoše s mladou dívkou, ale zároveň si nevěřil a nemohl se odhodlat k ráznému činu nebo alespoň k jasnému vyjádření. Anička Tichá svého strýce obdivovala a obdiv u ní zřejmě skutečně přerostl v lásku, ale její mládí a čistý cit nedokázaly překonat básníkovu skepsi a nevíru v sebe sama. Neruda během společných procházek Prahou a v těch

Zámek Vlachovo Březí - hospodářský dvůr

krásných zářijových dnech ve Vlachově Březí rozdmýchal dívčinu touhu, ale před jejím probuzeným citem couvl a nabízenou lásku přijmout nedokázal.

Jistě tím Aničce ublížil a poznamenal ji na celý další život. Bez lásky se provdala a bez lásky žila vzpomínkami na své první vzplanutí. Jan Neruda se nikdy neoženil a do své smrti v duchu truchlil nad svými nenaplněnými láskami. Psát verše pro něj bylo snadnější než žít život.

Na průčelí zámku ve Vlachově Březí připomíná Nerudův pobyt pamětní deska. Dostanete se k ní úzkou uličkou z náměstí a empírovou bránou s nedávno obnovenými vraty. Z jednoho z těch obyčejných oken nad pamětní deskou hleděl básník do kraje a doufal, že i pro něj vykvetla krásná růže. Jen jen ji utrhnout. Ruku vztáhl, ale neutrhl.

Jihočeské motivy na československých poštovních známkách (1918-1938)

První známky, které československá pošta vydala, byly známé Hradčany, jejichž autorem byl Alfons Mucha. Zobrazení jihočeských hradů a měst se poprvé objevilo na známce č. 237 Hluboká, v hodnotě 1 Kč. Byla součástí série známek vydaných k 10. výročí ČSR v roce 1928. Autora námětu neznáme, rytinu zhotovil Karel Seizinger (1889 - 1978), zřejmě podle fotografie. Další jihočeské známky se na

známkách objevily v roce 1932, kdy ve tříznámkové sérii s názvem Hrady, byly vedle Křivokláta vyobrazeny také zámky Orlík (č. 266, hodnota 4 Kč) a Český Krumlov (č. 267, hodnota 5 Kč). Všechny tři známky jsou prací rytce Karla Seizingera. Poslední známku s tematikou z jižních Čech je známka č. 307 v hodnotě 2 Kč, na níž je zobrazen hrad Zvíkov. Byla vydána v roce 1936 v sérii Krajiny, hrady, města, která obsahuje 10

známek. Autorem je opět rytec Karel Seizinger, který zpracoval náměty grafika Karla Vika (1883-1964).

Vánoční pečení

Na začátku prosince jsme u nás v muzeu již tradičně přivítali pana Sobotoviče s manželkou. Zasvěceným už je jasné, že probíhalo Vánoční pečení. Dopoledne se pletení miminek z vánočkového těsta učily děti ze třech prachatických škol. Všechny děti byly moc šikovné, nejen v pekařském umění, ale také při komentovaných prohlídkách výstavy Navařino, napečino, naklizino, které byly součástí Vánočního pečení. Odpoledne děti vystřídalí dospělí, kteří se učili plést miminka se stejnou vervou jako dítka školou povinná.

Pletení miminek šlo dobře
klukům i holčičkám

Celé muzeum krásně vonělo, bylo těžké vůni odolat

Soutěž O nejlepší bramborový salát

Jednou z doprovodných akcí k výstavě Navařino, napečino, naklizino byla soutěž O nejlepší bramborový salát, kterou Prachatické muzeum pořádalo ve spolupráci se Zdravou kuchyní Petra Stupky. Zaregistrovalo se 10 účastníků se svými soutěžními vzorky. Od půl jedenácté do třinácti hodin probíhalo hodnocení vzhledu salátů, které bylo svěřeno návštěvníkům Zdravé kuchyně Petra Stupky. Tuto kategorii s přehledem vyhrál salát číslo 7, jehož autorem byl kolektiv ze STROOMu Dub.

Pan Stupka byl při hodnocení nespornou autoritou

Výrok poroty očekával i pan Václav Malina z Českého rozhlasu Radiožurnál

Od 13 hodin se již hodnocení, tentokrát s chutí, zhostila odborná porota složená z Petra Stupky, Pavla Fencla, Blanky Venderové a Jana Bauera. O tom, že rozhodování nebylo jednoduché, svědčí i to, že hodnocení trvalo téměř hodinu. Nakonec se porota jednomyslně shodla: 1. místo získala se salátem č. 10 paní Hoblíková, 2. místo obsadila se salátem č. 3 paní Vítková a na třetím místě se umístila CHD SPEKTRUM s.r.o. se salátem č. 9. Ceny do soutěže věnovalo Prachatické muzeum a Zdravá kuchyně Petra Stupky.

Komentované prohlídky vánoční výstavy

Ve druhém prosincovém týdnu přišly muzeum navštívit děti ze dvou tříd ZŠ Vodňanská. Přestože komentovaná prohlídka výstavy Navařino, napečino, naklizino, o kterou měly zájem, trvala téměř hodinu, nuda rozhodně nebyla. Žáci žasli nad téměř sto let starými vymoženostmi, které považujeme za vynálezy posledních let. Vydařenou tečkou za prohlídkou bylo poznávání vůní, které k Vánocům patří.

PUBLIKACE K ZAKOUPENÍ:

ZLATÁ STEZKA - Sborník Prachatického muzea

- ročník 14, 2007 (92,-Kč)
- ročník 15, 2008 (120,-Kč)
- ročník 16, 2009 (140,-Kč)
- ročník 17, 2010 (85,-Kč)
- ročník 18, 2011 (93,-Kč)
- ročník 19, 2012 (117,-Kč)

ZLATÁ STEZKA 1. Prachatic - státní hranice

- František Kubů, Petr Zavřel (280,-Kč)

ZLATÁ STEZKA 2. Vimperk - státní hranice

- František Kubů, Petr Zavřel (290,-Kč)

ZLATÁ STEZKA 3 Kašperské Hory - státní hranice

- František Kubů, Petr Zavřel (350,-Kč)

PŘÍBĚHY Z PLÁNÍ - Pavel Fencel, Jan Antonín Mager (40,-Kč)

KLOSTERMANNOVÉ NA ŠUMAVĚ - Jan Antonín Mager, Pavel Fencel
(30,-Kč)

KAPLE PRACHATICKA POHLEDEM GENEALOGA - J. A. Mager (65,-)

RYTMISTR FRANZ WOLSCHANSKY - J. A. Mager (35,-)

KONTAKT:

Prachatické muzeum

Velké náměstí 13, 383 01 Prachatic

tel.: 388 311 419

E-mail: muzeum@prachatickemuzeum.cz

www.prachatickemuzeum.cz

Zpravodaj Prachatického muzea

Text: odborné oddělení PM

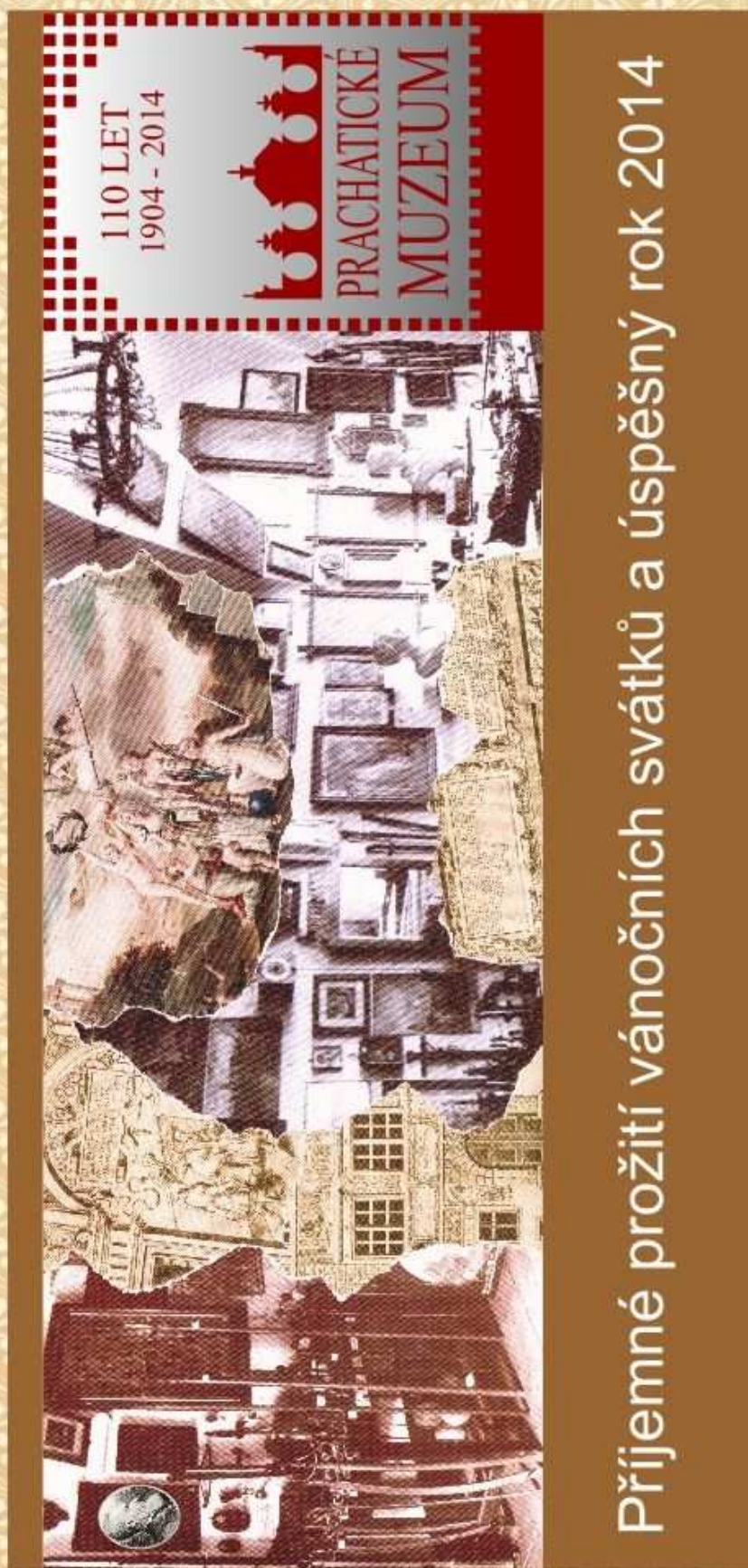
Grafické zpracování, tisk:

Zdenka Oberfalcerová

Vydalo: Prachatické muzeum 2013

Propagační tiskovina - neprodejné

Titulní strana: E-VUG-214, Ferdinand Staeger: Modlitba pěvců, akvatinta